

Nr 440.

Av herr **Lundqvist m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 94, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lantarbetstidslagen den 26 juni 1936 (nr 333).

Genom proposition, nr 94, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag angående ändring i vissa delar av lantarbetstidslagen den 26 juni 1936.

Ur trädgårdsodlingens synpunkt skulle förslaget genomförande medföra allvarliga nackdelar och än ytterligare försämra det redan nu svåra ekonomiska läge, i vilket denna näringsgren befinner sig.

Enligt Kungl. Maj:ts i propositionen framlagda förslag har bl. a. arbetstiden satts till 96 timmar för två veckor i följd eller ock, vad angår veckor, vilkas första söckendag infaller under tiden april—september, till 106 timmar, därest arbetstiden under året i övrigt begränsas till högst 86 timmar för två veckor i följd.

Enligt nu gällande lag utgör arbetstiden 106 timmar för två veckor i följd eller alternativt 112 timmar under tiden april—september, därest arbetstiden under året i övrigt begränsas till högst 100 timmar för två veckor i följd.

Beträffande det senare alternativet i det nu föreliggande lagförslaget, 106 resp. 86 timmar, må framhållas, att det skulle vara ur trädgårdsodlingens synpunkt synnerligen olämpligt, om arbetstiden för två veckor i följd under sommarhalvåret skulle nedskäras till 106 timmar, detta icke minst av sociala skäl. En kortare arbetstid å sommaren medför visserligen å ena sidan, att ett ökat behov av en större arbetsstyrka för denna tid av året gör sig gällande, men å andra sidan medför detta sakförhållande också, att arbetarna under vinterhalvåret entledigas i större antal än vad som eljest skulle behöva bliva fallet. Att detta i sin tur kommer att i icke ringa mån bidra till att yrket blir av alltmer utpräglad säsongkaraktär är givet. Det kan enligt vår mening icke vara till gagn för samhället, att lagstiftningen på detta sätt bidrager till att framskapa en ökad arbetslöshet under vintermånaderna. Det torde också böra påpekas, att hinder möta att under sommaren anställa den större arbetsstyrkan, även om arbetskrafter finnas tillgängliga, detta av det skäl, att svårigheter uppstå med ledningen av den större och ovana arbetsstyrkan.

Av lätt insedda skäl är det för övrigt en fullt naturlig sak, att arbetstiden inom trädgårdsnäringsen liksom även inom jordbruket bör vara längre under den ljusare tiden av året än under vintern. Avgörande är härutinnan dagarnas längd, temperaturförhållandena o. s. v., vilka faktorer spela en betydande roll inom trädgårdsskötseln. En ordinarie arbetstid av den längd, nu gällande lag upptar för sommarhalvåret, är den minsta som med hänsyn

till odlingens berättigade intressen kan godtagas. Den av Kung. Maj:t föreslagna förkortningen till 106 timmar måste därför bestämt avstyrkas.

Med skärpa måste framhållas, att därest en arbetstidsförkortning skulle genomföras i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag, så kommer detta att medföra sådana konsekvenser för den självständigt bedrivna trädgårdsodlingen, att det på goda grunder kan befaras, att näringen försättes i ett ekonomiskt nödläge, för såvitt inte sådana stödåtgärder vidtagas från statens sida, att näringen härigenom kan bära den avsevärda fördyring, som blir en given följd av förslaget upphöjande till lag. Förslaget bygger ju på den förutsättningen, att förkortningen av arbetstiden icke skall få förorsaka sänkning av arbetarnas levnadsstandard, vilket m. a. o. innebär, att arbetstidsförkortningen enligt departementschefens uttalande ej är avsedd att leda till minskade löneinkomster för arbetarna.

För jordbrukets del har det ansetts skäligt att uppdraga åt särskilda sakkunniga att ägna uppmärksamhet åt frågan, huruvida på grund av arbetstidsförkortningen behov av kompensation till jordbrukarna för väntade produktionskostnader uppstår. I utredningsmännens uppdrag ingår att söka utröna den höjning av produktprisnivån, som kan finnas påkallad för att utan sänkning av lantarbetarnas lönestandard vidmakthålla en skälig räntabilitet vid det svenska jordbruket. De resultat, vartill ifrågavarande utredning kan komma, skola beaktas vid övervägande av stödåtgärder för jordbruksnäringen under instundande budgetår.

Ehuru det nya lagförslaget går ut på att trädgårdsodlingen i samma grad som jordbruket skall vidkännas ytterligare begränsning av arbetstiden, har Kungl. Maj:t i den framlagda propositionen emellertid icke på något håll tillkännagivit, att uppmärksamhet skulle ägnas frågan, huruvida trädgårdsodlingen vore i behov av kompensation för väntad ökning av produktionskostnaderna.

Då det å ena sidan sålunda icke genom Kungl. Maj:ts försorg är på något sätt utrett, vilka konsekvenserna av den ifrågasatta lagstiftningen kunna bli för trädgårdsodlingen, men då det å andra sidan framstår som uppenbart, att den ytterligare begränsningen av arbetstiden gör ett kraftigt intrång på näringens ekonomi, synas synnerligen starka skäl tala för att riksdagen tager under allvarligt övervägande, huruvida det är förenligt med statens och trädgårdsodlingens, icke minst lönearbetarnas, intressen att utsätta näringen för ett experiment, som med största sannolikhet leder till att näringen försättes i ett ekonomiskt ohållbart läge. Ej minst lönearbetarna inom yrket skulle komma att bli lidande på den nya lagstiftningen. Det torde bl. a. kunna antagas, att arbetarnas eventuella krav på löneförbättringar utöver dem, som direkt motsvara kompensationen för den förkortade arbetstiden, av ekonomiska skäl ej kunna tillgodoses. Att ett dylikt sakförhållande ej kan vara till båtнад för arbetareintresset, torde vara uppenbart.

Ur trädgårdsodlingens synpunkt måste det slutligen betecknas såsom olyckligt, om högst betydande ändringar i lagen på sätt föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition i år vidtagas endast en kort tid efter det att den nu gäl-

lande lagen trätt i kraft och innan alltså tillräcklig erfarenhet kan ha vunnits om lagens verkningar.

Med hänsyn härtill och till vad som i övrigt i det förestående anförts, synes den föreliggande propositionen böra av riksdagen avslås.

Skulle emellertid, på grund av det partipolitiska läget, riksdagen trots de betänkligheter, som här ovan anförts, finna sig icke kunna underlåta att i princip väsentligen godtaga det i propositionen nr 94 framlagda förslaget, synes det dock oundgängligen nödvändigt, att åtminstone vissa ändringar i det föreliggande förslaget vidtagas.

Då tveksamhet allmänt råder, huruvida trädgårdsförman är att anse som arbetare i lagens mening och förty underkastad dess arbetstidsbestämmelser, synes det vara av vikt att i § 2 vidtaga sådan ändring, att det därav klart framgår, att trädgårdsförman är undantagen från lagens bestämmelser.

Enligt nu gällande rättsgrundsatser ankommer det på arbetsrådet att pröva, huruvida den person, varom fråga är, faller in under lagen eller inte. Denna arbetsrådets prövningsrätt kan också anses vara befogad med hänsyn särskilt till spörsmålet, huruvida lagen äger tillämpning å den ifrågavarande arbetsplatsen eller inte.

Frågan, huruvida förman i visst fall är att anse som arbetare i lagens mening eller ej, har därvid sin betydelse. Sysselsättas nämligen vid ett företag 4 arbetare och dessutom en förman, äger lagen f. n. tillämpning på arbetsplatsen, därest förman skulle inräknas i arbetareantalet. I motsatt fall är ju så icke förhållandet.

Då lagförslaget emellertid nu går ut på att lagen skall gälla vid samtliga självständigt bedrivna trädgårdsföretag, som sysselsätta minst en arbetare, synes det ej längre föreligga tillräckligt goda skäl att lämna frågan öppen, huruvida trädgårdsförman är arbetare i lagens mening eller inte. Lagen skall ju under alla förhållanden gälla å företaget, om i regel blott en arbetare sysselsättes därvid.

För trädgårdsarbetsgivaren liksom även för trädgårdsarbetarna torde det i varje särskilt fall stå klart, huruvida vederbörande är förman eller inte, exempelvis därigenom, att detta utsagts mellan parterna eller att det eljest framgår av de honom åvilande arbetsuppgifterna, exempelvis att leda och fördela arbetet, eller att han erhåller en högre lön än övriga arbetare.

Skulle tvist uppkomma om frågan, huruvida vederbörande är förman eller inte synes den frågan vara av sådan karaktär, att den hör under arbetsrådet.

Att en trädgårdsförmans arbetstid ej bör regleras genom lantarbetstidslagen synes oss uppenbart, enär i en förmans åligganden ju bl. a. bör ingå att alldeles oberoende av tidsbegränsningar utöva allmän tillsyn över trädgårdens skötsel, att i förekommande fall utföra försäljningsarbete m. m., vilket arbete av praktiska skäl ej kan utföras inom den av lagen bestämda arbetstiden.

Genom en ytterligare arbetstidsförkortning blir förmannens tillsyn över trädgårdsskötseln givetvis i än högre grad av behovet påkallad.

Med hänsyn till de krav, som på grund av arbetets art oundgängligen måste ställas på en trädgårdsförman, kan det för övrigt icke rimligen begäras, att han skall kunna tillfredsställande motsvara dessa, därest hans arbetstid begränsas i enlighet med lagförslagets bestämmelser. Skulle förmanen underkastas ifrågakommande tidsbestämmelser, kommer detta otvivelaktigt att ske på bekostnad av en ändamålsenligt bedriven trädgårdsskötsel.

Att minska arbetstiden under sommarhalvåret på sätt i propositionen nr 94 föreslagits skulle, såsom ovan framhållits, bli till allvarligaste olägenhet för trädgårdsodlingen. En sådan nedskärning synes oss därför under inga förhållanden böra ifrågakomma. Är det nödvändigt att ytterligare minska den sammanlagda arbetstiden under året, måste enligt vår bestämda uppfattning under alla förhållanden de nuvarande 112 timmarna bibehållas för månaderna april—september. Härav föranledd ytterligare minskning av arbetstiden under vinterhalvåret må då i stället vidtagas. Denna uppfattning delas helt av trädgårdsodlingens olika organisationer.

De ändringar i lagförslaget, som skulle föranledas av vad ovan anförts, ha vi tillåtit oss i motionens här följande kläm precisera.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa

1. att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 94;
2. att, därest under 1. framställt förslag avslås, riksdagen ville besluta att endast i så måtto ändra nu gällande lantarbetstidslag, att här nedan angivna paragrafer erhålla följande ändrade lydelse:

§ 1.

Denna lag äger tillämpning:

- 1) — — — — —
- 2) å trädgårdsskötsel, bedriven såsom självständigt företag, för såvitt i rörelsen till arbete för arbetsgivarens räkning i regel användes minst en arbetare enligt samma beräkning.

Från lagens tillämpning undantages:

- a) arbete, som — — — dess anordnande;
- b) — — — — —
- c) husligt arbete;
- d) arbete som — — — av staten.

§ 2.

Såsom arbetare skall vid tillämpning av denna lag ej räknas medlem av arbetsgivarens familj samt ej heller

lantbruksinspektör, trädgårdsförman eller annan befattningshavare i överordnad ställning,

bokhållare eller annat kontorsbiträde.

§ 4.

1 mom.

2 mom. I arbete, som avses i 1 § under 2) må arbetsgivare icke använda arbetare till arbete under längre tid, raster oräknade, än för dygn 10 timmar samt för två veckor i följd 96 timmar eller ock vad angår veckor, vilkas första söckendag infaller under tiden april—september, 112 timmar, därest arbetstiden under året i övrigt begränsas till högst 80 timmar för två veckor i följd.

Stockholm den 9 mars 1937.

R. Lundqvist.

Karl Magnusson,
Skövde.

E. Thorell.

Ernst V. Olsson,
Staxäng.
